

határozat mellett Fáy András és Döbrentey Gábort igazgatóként kiküldte.

A megyei védelem erősíti a jeles színészeket s midőn a megye végre az állandó magyar színház felépítésének lehetőségét látta és a Grassalkovics hercegtől nyert telket megkapta az építés céljára — a társulat, bár akkor már nagy küzdelmeket vívott a közönség közönyével a biztos révbe jutás érdekében, sok hálát és dicsőséget érdemlő igyekezettel rajta volt, hogy a megye terve mielőbb sikerüljön.

Pest vármegye nagy anyagi áldozattal 1837. áprilisáig együtt tartotta Budán a társaságot, aztán — a költségek kiméltése és az építkezésnél való felhasználása célját szem előtt tartva — azt feloszlatta azzal, hogy ugyanazon év augusztus elsején ismét Pesten legyenek, a Pesti Magyar Színház megnyílása bizonyossá lévén.

Igy hozta tető alá a vármegye a magyar színészetet Pesten.

Ebben az időben a vármegye küzdelme már nem volt oly súlyos, mint azelőtt. A megerősödött, jelentőségében és színvonalában már a német színészet elérte magyar színészettel szemben úgy az aulikus urakkal betöltött magyar főhatóságok, mint Buda és Pest tanácsa, nem lehetett többé olyan ellentálló. Felszabadult a magyar múzsa a bécsi kényszer alól s ha csupán a magyar közönségre is volt utalva, fejlődése szabadabb volt.

Jóllehet Bécs mindig féltékenykedett s ahol csak lehetséges volt, ott ellene dolgozott; lám, mikor a színházépítés költségeit egy sorsjáték útján akarták a megyék előteremteni, a Bécsben székelő pénzügyi hatóság hosszú huzavona után, egyszerűen visszautasította az előterjesztett kérelmet és tervezetet. És akkor már a bécsi ellenkezés csak kellemetlenkedés volt s nem volt többé lehetetlenítés s a vármegye céltudatos, szívós, sőt gyakran erőszakos munkájának »a sár és porta« ugyan, de sikerült felépíteni a »Pesti Magyar Színház«-at, mely a »Pesti Királyi Városi Színház«-zal szemben, a nemzeti érzést és gondolatot, a nemzeti nyelvet és pallérozást diadalra vitte, úgy hogy az rövid idő múltán mint »Nemzeti Színház« a világ első műintézetei közé emelkedett és tisztán művészi erejével és hatalmával lassan elnyomta a német színészet magyar program-munkáját.

Elnyomta, elfojtotta a német szót, örökre eloltotta a német színpad rivaldájának lámpasorát és Pest vármegye diadalaként örökre megsemmisítette a német hatalmaskodást a magyar fővárosban.

A Nemzeti Színház csaknem egy évtizeden keresztül nemcsak védelme alatt állott Pest vármegyének, de az vezette s intézte az ügyeit. A vármegye urai ültek igazgatói székében, a vármegye uraiból állott össze az a bizottság, mely bölcseséggel, szeretettel s hozzáértéssel segítette a táblabíró-igazgatót nehéz munkájában. Hozzáértéssel, — mondhatjuk — mert a Nemzeti Színház annyi balszerencse közt és oly sok vizály között is egyre erősödött s egyre közelebb jutott a színészet ideáljához, míg nem aztán felérkezhetett arra a magaslatra, amelyről hirdethette a magyar kulturának igaz európai voltát.

Pest-Pilis-Solt törvényesen egyesült vármegyék utóda, a mai Pest-Pilis-Solt és Kiskún vármegye büszke arra a nagy eredményre, melyre a magyar színészet jutott, s amely eredmény elválaszthatatlan az ő nevével. Minden alkalommal a magyar színészet mellé áll és erejéhez képest támogatja.

Midőn az általa megteremtett »Nemzeti Színház« fennállásának kilencvenedik évfordulójához ért, ezt külön díszgyűlésen ünnepelte s ekkor elhatározta, hogy egy nagy és a multhoz méltó pompás monographiában kiadja a vármegye színészetpártolásának történetét. A »Pest vármegye és a nemzeti színészet« című négy kötetre tervezett mű első kötete — a Nemzeti Színház fent említett évfordulója alkalmából — »A Nemzeti Színház megnyitásának története« címen meg is jelent.
(Reza Dezső.)

Peterdi (Marianovics) Sándor, színész, színigazgató, sz. 1855-ben, Nagyszentmiklóson (Torontál m.), megh. 1917. febr. 20-án, Ujpesten. Színész lett 1873. október havában, Rákosi Jenőnél. Pályája kezdete után nemsokára nagyobb színházakhoz szerződik, hol elsőrendű és kedvelt tag volt, leginkább mint hősszerelmes és jellemző. 1896-ban igazgató lett. Mint rendező is elismerés mellett működött. 1898. jan. 9-én ülte meg színészkedése 25 éves jubileumát, Pécsen, Somogyi Károly tár-